วิวัฒนาการของวรรณกรรมจีน,แบบจีน และเกี่ยวกับจีนในภาษาไทย

ขวัญดี รักพงศ์

จาก"สามก๊ก" ถึง "อยู่กับก๋ง"

วิวัฒนาการของวรรณกรรมจีน, แบบจีน, และเกี่ยวกับจีนในภาษาไทยนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างอาภัพ เพราะนักวิชาการทางวรรณคดียังให้ความสนใจน้อย ทั้ง ๆ ที่ถ้ามองดูให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่า เรื่องเหล่านี้เข้ามามีบทบาทอยู่ในวงวรรณกรรมไทยอย่างมากมายตั้งแต่รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จนกระทั่งถึงปัจจุบัน สาเหตุหนึ่งอาจจะเป็นเพราะความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณกรรมของไทยผสมผสานกับทางสันสกฤตและบาลีแน่นแฟ้นกว่าทางจีนมากมายหลายเท่านัก ไม่ว่าการเขียนหรือการพูดในชีวิตประจำวันคนไทยเราใช้ภาษาสันสกฤต บาลีอยู่ตลอดเวลา ส่วนภาษาจีนนั้นจะมีบ้างก็น้อยมาก ถ้าเราถามผู้อ่านไทยถึง **สามก๊ก จอยุ่ยเหม็ง เจงสองเฮา ทรัพย์ในดิน ปักกิ่งนครแห่งความหลัง มังกรหยก จดหมายจากเมืองไทย อยู่กับก๋ง** เขาอาจจะเคยศึกษา เคยอ่านผ่านตาหรือเคยได้ยินชื่อเหล่านี้มาบ้าง แต่คงมีน้อยคนที่จะเคยคำนึงไล่เลียงดูความเป็นมาและสืบเนื่องของวรรณกรรมดังกล่าว บทความนี้มีจุดประสงค์เพียงเพื่อจะสำรวจดูวิวัฒนาการของวรรณกรรมเหล่านี้ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันอย่างคร่าว ๆ

หากเราหลับตาอย่างมีสมาธิ เพ่งพินิจพิจารณาดูวรรณคดีไทยแต่เฉพาะช่องที่เป็นวรรณกรรมจีน แบบจีน และเกี่ยวกับจีนให้ดีแล้วจะเห็นว่าไม่แตกต่างจากวิวัฒนาการของวรรณกรรมร้อยแก้วของไทยเท่าใด คือง่ายและแจ่มแจ้งในตอนต้น สับสนและซับซ้อนในตอนหลัง แต่ก็ยังพอแยกแยะตามลำดับเวลาและประเภทของวรรณกรรมได้ดังนี้

1. ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 จนถึงรัชกาลที่ 6 มีการแปลพงศาวดารเกร็ดพงศาวดารเรื่องอิงพงศาวดารจีน

2. ตั้งแต่รัชกาลที่ 6 จนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ลุกลามถึงเมืองไทยมีการแปลและปลอมเรื่องอิงพงศาวดารจีน

3. ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2478 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน มีการแปลเรื่องจีนจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ

4. ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2484 เรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน มีการเขียนเรื่องที่ผสมผสานระหว่างจีนกับไทย

5. ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2500 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน มีการแปลวรรณกรรมจีนประเภท "กำลังภายใน"

6. ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2510 เศษ มีการเขียนเรื่องแบบจีนเสียดสีการเมือง และเรื่องชีวิตคนจีนในเมืองไทย

ผู้เขียนขอขอบใจพัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ และ จิราพร โชติเธียระวงศ์ นักศึกษาในแผนกวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ได้ช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการรวบรวมและคัดลอกข้อมูลบางประการสำหรับบทความนี้

การแปลพงศาวดารจีน เกร็ดพงศาวดารจีน และการเขียนเรื่อง อิงพงศาวดารจีน

ระยะเวลาตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 6 นั้น ยาวพอที่จะมองดูวิวัฒนาการของการแปลเรื่องจีนได้อย่างชัดเจน งานแต่ละชิ้นจะต้องร่วมมือกันตั้งแต่ 2 ถึง 4 ฝ่ายหรือมากกว่านั้น คือผู้อุปถัมภ์การแปล ผู้แปล ผู้เรียบเรียงและผู้ขัดเกลาภาษาสำนวน

ในรัชกาลที่ 1 แม้เราจะทราบแต่เพียงว่าทรงมีพระราชประสงค์ให้แปลและมีเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นผู้อำนวยการแปลเรื่อง สามก๊ก และสมเด็จพระเจ้าหลานเธอกรมพระราชวังหลัง ทรงอำนวยการแปลและเรียบเรียงเรื่อง ไซ่ฮั่น (ทั้งนี้เพราะต้นฉบับสามก๊กและไซ่ฮั่นที่มีนั้นเป็นเพียงฉบับเชลยศักดิ์ชำบางแผนกก็หายไป)[1] แต่เราก็พอจะสันนิษฐานการที่รัชกาลที่ 2 ทรงโปรดให้ตั้งกองแปลเรื่อง "เลียดก๊ก" ถึง 12 คน ว่างานแปลในครั้งนั้นเป็นงานใหญ่ของราชบัณฑิตทั้งฝ่ายไทยและจีนโดยแท้ ผู้อุปถัมภ์การแปลเป็นองค์พระมหากษัตริย์เอง ผู้แปลเป็นนักปราชญ์จีน แล้วยังมีนักปราชญ์ฝ่ายไทยเป็นผู้จัดเรียบเรียงและเกลาสำนวน ผลงานจึงปรากฏออกมาอย่างประณีตจนเป็นแบบฉบับของการแปลเรื่องจีนเรื่อยมา ส่วนวัตถุประสงค์ในการแปลนั้น ถ้าพิจารณาสภาพการณ์บ้านเมืองประกอบก็แน่ใจได้ว่าต้อง